
FAGDATACENTER FOR MILJØFARLIGE STOFFER

AARHUS
UNIVERSITET

DCE - NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG
ENERGI/INST. MILJØVIDENSKAB

PIA LASSEN

12. SEPTEMBER 2024

NATIONALE OVERVÅGNINGSPROGRAM FOR VANDMILJØ OG NATUR - NOVANA

- ▶ Formål: Tilvejebringe nødvendig dokumentation og vidensgrundlag til understøttelse af overvågningsforpligtelser og -behov i henhold til EU lovgivning, national lovgivning og internationale konventioner om overvågning af natur, vandmiljø og luftkvalitet.
- ▶ Dokumentere effekt og målopfyldelse af diverse nationale handleplaner for vandmiljø og natur, vandplanlægning, tiltag på landbrugsområdet samt det landsdækkende luftkvalitetsmåleprogram.
- ▶ Opfylde Danmarks forpligtigelser i henhold til internationale konventioner om natur og miljø.
- ▶ Bidrage med viden om årsagssammenhænge i miljøet
- ▶ NONAVA opdelt i en række delprogrammer med tilknyttede fagdatacentre

NOVANA DELPROGRAMMER

Punktkilder

Grundvand

Vandløb

Søer

Hav og fjorde

Terrestriske naturtyper
og arter

Luft

Stoftransport og
landovervågning

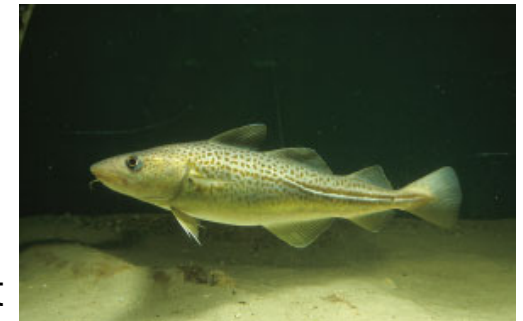
MFS i overfladevand

NOVANA (MFS)

- ▶ Overvågning af MFS har også en række direktiver og konventioner som det understøtter, bla.:
- ▶ Vandrammedirektivet
- ▶ Havstrategidirektivet
- ▶ EU's observationsliste over "nye" miljøfarlige stoffer
- ▶ Oslo-Paris konventionen (OSPAR) som omfatter Nordsøområdet
- ▶ Helsingforskonventionen (HELCOM), som omfatte det baltiske område
- ▶ Stockholmkonventionen om persistente organiske miljøgifte (POPs)

MFS I NOVANA

- ▶ MFS målt i medierne: Marine (Hav og fjorde), ferskvand (Søer og vandløb), i punktkilder, grundvand og luftovervågningen
- ▶ Der indgår i ca. 20 forskellige stofgrupper i NOVANA programmet
- ▶ Næsten 200 forskellige miljøfarlige stoffer bliver årligt målt i overfladevand
- ▶ MFS bliver målt ferskvand og spildevand, spildevandsslam, fersk og marint sediment og fersk og marint biota (fisk og muslinger)
- ▶ Indtil i år lå ansvaret for MFS under fagdatacentrene for de enkelte delprogrammer

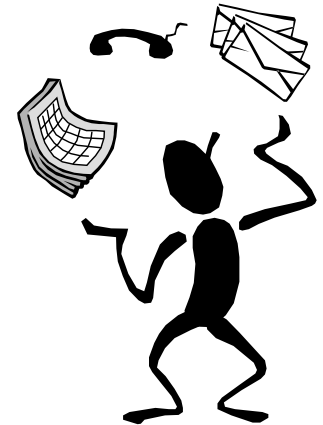
Baggrund for FDC MFS

- ▶ MST ønskede et FDC-MFS, “grundet de gode erfaringer der var med de andre FDC’er”
- ▶ Trukket MFS ud i et særskilt delprogram under NOVANA
- ▶ Stigende focus på MFS stoffer, samt MIM’s strategi for miljøfarlige stoffer 2021
- ▶ MST ønsket styrkelse af den rådgivning DCE leverer omkring MFS stoffer samt sikre sig at fortsat fik den relevante rådgivning de havde behov for
- ▶ Fagdatacentret skulle dække MFS i overfladevand (marin, ferskvand og punktkilde)
- ▶ I 2023 bad MST DCE om at skitsere strukturen af en FDC-MFS, hvor økonomi og ekspertise skulle hentes fra de andre FDCer og suppleres med mere MFS ekspertise fra DCE
- ▶ I 2024 etableredes centret

FAGDATACENTRENE'S OPGAVE

- ▶ Skal understøtte MST med forskningsbaseret rådgivning ifb. NOVANA
- ▶ Opgaver (*udpluk*):
- ▶ Beregning, modellering og rapportering af NOVANA data i en samlet rapport
- ▶ Rådgive MST i forbindelse med overvågning
- ▶ Kvalitetskontrol af data
- ▶ Vedligehold af tekniske anvisninger
- ▶ Dataindberetninger AU foretager på vegne af MIM (eks. ICES og Helcom)
- ▶ Deltage i fagmøder
- ▶ Indgang for konkrete opgaver

HVAD GØR DETTE FDC ANDERLEDES?

- ▶ Tværs af medierne
- ▶ Dække alle relevante aspekter/problemstillinger ifb MFS og overvågning:
- ▶ Skæbne, transport, kilder
- ▶ Effekter og toksisitet
- ▶ Analysekvalitet og analysemetoder
- ▶ Nedbrydning og omdannelse
- ▶ NOVANA overvågning
- ▶ Databehandling og datudtrækning, modeller
- ▶ *Kræver samarbejde på tværs af sektioner og institutter*

Katrin Vorkamp
POP, nye kontaminanter,
Mikroplastik mv

Rossana Bossi
PFAS, pesticider,
Dioxiner/furaner

Pia Lassen
PAH'er, hydrocarboner,
blødgørere, phenoler

Martin M. Larsen
Marint, metaller

John Jensen
økotox

Peter Borgen Sørensen
Model, statistik, MetalStat

Pedro Carvalho
Lægemidler,
pesticider

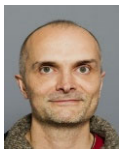
Hans sanderson
Økotox

Christian Kjær
Sør

Liselotte Sander
Vandløb

Patrik Fauser
Emmision,
mikroplastik

Kai Bester
Punktkilde, biocider,
lægemidler

Zhanna Taiova
Biologiske effekter

Jakob Strand
Organotin, mikroplastik,
biologiske effekter

Koordinationsgruppe

Medier

Kemiske stoffer, analyser

Effekter, emissioner, modeller

AARHUS
UNIVERSITET

DCE - NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG
ENERGI/INST. MILJØVIDENSKAB

12. SEPTEMBER 2024

KOMMENDE OPGAVER

- ▶ NOVANA rapporten: stofgrupper, årets nyheder fra de enkelte medier, sammengang af tre stofgrupper på tværs af medier og år, temaafsnit
- ▶ Afsmitning af prøvetagningsudstyr
- ▶ Alternativer til fisk, specielt i det marine program, herunder kvalitetskriterier/krav ifb. tilstandsvurderinger

AARHUS
UNIVERSITET